

2017-09-19

Justitiedepartementet
103 33 STOCKHOLMLise Donovan
070-2856210
Lise.Donovan@TCO.se

Yttrande över betänkandet En ny kamerabevakningslag

Ju2017/05495/L6

TCO har beretts tillfälle att yttra sig över betänkandet *En ny kamerabevakningslag*, SOU 2017:55. TCO begränsar sitt yttrande till att i huvudsak avse frågor som är relaterade till kameraövervakning i arbetslivet.

TCO tillstyrker i huvudsak förslagen i betänkandet med följande tillägg och kommentarer.

Inledning

Frågan om integritet i arbetslivet är viktig för både TCO och våra medlemsförbund. Det är en fråga som blir allt mer komplex, men också allt viktigare, i takt med teknikens utveckling. Integritetskränkningar kan ske på många olika sätt. Mängden data, och betydelsen av denna, har till exempel ökat kraftigt på senare år, och kommer med alla sannolikhet att fortsätta att göra det framöver. Den lagstiftning som finns på området i dag är varken tillräcklig eller heltäckande. Rättsläget skiljer sig dessutom väsentligt mellan offentlig och privat sektor.

TCO, som i första hand vill se en samlad lagstiftning om den personliga integriteten i arbetslivet där kameraövervakning ingår som en självklar del, är ändå positivt till viljan att förstärka skyddet för den personliga integriteten vid kameraövervakning på arbetsplatsen genom en ny lag om kamerabevakning.

TCO välkomnar förslaget om en ny kamerabevakningslag med koppling till den nya dataskyddslagstiftningen, genom dataskyddsförordningen¹ och dataskyddsdirektivet². Sammantaget bedömer TCO att förslagen innebär en förstärkning av enskilda arbetstagares skydd jämfört med vad som gäller i dag. TCO hänvisar

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter

² Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/680 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behöriga myndigheters behandling av personuppgifter för att förebygga, förhindra, utreda, avslöja eller lagföra brott eller verkställa straffrättsliga påföljder, och det fria flödet av sådana uppgifter

till sina tidigare remissyttranden när det gäller Ny dataskyddslag (SOU 2017:39)³ och Hur står det till med den personliga integriteten? (SOU 2016:41)⁴.

TCO vill i detta sammanhang särskilt peka på artikel 88 i dataskyddsförordningen som ger EU:s medlemsstater rätt att i lag eller i kollektivavtal fastställa mer specifika regler för att säkerställa skyddet av rättigheter och friheter vid behandling av personuppgifter i anställningsförhållanden och TCO anser att regeringen bör överväga att använda sig av denna möjlighet i större utsträckning än vad som föreslagits i betänkandet.

Utgångspunkten för förslaget om en kamerabevakningslag, som TCO ställer sig bakom, är att lagen endast bör innehålla de bestämmelser som särskilt behövs för kamerabevakning på grund av de specifika förhållanden som gäller för sådan verksamhet och som också kan skilja sig från annan personuppgiftsbehandling.

För att avgöra om en viss kamerabevakning som företas av en arbetsgivare är tillåten måste enligt förslaget hänsyn tas till flera olika lagregler hämtade från både andra nationella lagar och EU-rättsliga regleringar. För att arbetstagare och de lokala fackliga företrädarna ska kunna avgöra om arbetsgivarens kamerabevakning är tillåten krävs relativt ingående kunskaper för att kunna göra en korrekt bedömning. TCO anser att det därför är både viktigt och nödvändigt att regeringen i propositionen utvecklar denna sak och förtydligar med exempel på hur regleringarna avser att samspela i praktiken.

TCO anser att behovet av att mer generellt använda kameraövervakning i arbetsmiljösammanhang är begränsat och torde i de allra flesta fall kunna undvikas genom andra åtgärder, till exempel genom att avstå från ensamarbete, i synnerhet på kvällar och nätter. TCO vill i detta sammanhang betona betydelsen av ett systematiskt och förebyggande arbetsmiljöarbete för att uppnå en god arbetsmiljö.

Kapitel 5 om tillståndskrav

TCO kan konstatera att utrymmet för tillståndsfri kamerabevakning utvidgas i lagförslaget. Till skillnad från *kameraövervakningslagen (2013:460)* krävs inte tillstånd för privata rättssubjekt för kamerabevakning av arbetsplats dit allmänheten har tillträde, såvida

3

<http://www.regeringen.se/4a5d8b/contentassets/88dc39628c5f4c9e8e9212fe396a6fe6/186-tjanstemannens-centralorganisation-tco.pdf>

4 <https://www.tco.se/globalassets/remisser/2016/remissvar-hur-star-det-till-med-den-personliga-integriteten.pdf>

förutsättningarna för tillståndsplikt enligt förslaget 8 § inte är uppfyllda. Det krävs inte heller tillstånd för kamerabevakning på arbetsplatser som allmänheten saknar tillträde till.

TCO anser att all kamerabevakning på arbetsplatser som huvudregel ska vara tillståndspliktig, detta mot bakgrund av de allvarliga integritetskränkningar det kan innebära. TCO avstyrker därför att utrymmet för tillståndsfri kamerabevakning utvidgas och anser snarast att tillståndsplikten i den nya lagen bör utökas i förhållande till vad som gäller i dag enligt kameraövervakningslagen.

I de situationer när tillståndsplikt för kamerabevakning på en arbetsplats ska gälla följer av lagförslaget 12 § att arbetsgivaren ska vara skyldig att tillsammans med sin ansökan om tillstånd lämna in yttrande från ett skyddsombud, en skyddskommitté eller en organisation som företräder arbetstagarna på arbetsplatsen. I författningskommentaren sägs att inställningen i ett sådant yttrande bör tillmätas särskild betydelse i tillståndsprövningen.

TCO tillstyrker förslaget i denna del. TCO anser dock att flera frågor i detta sammanhang behöver förtydligas. Vad avses till exempel med ”företräder arbetstagare på arbetsplatsen”. TCO anser att det i första hand bör betyda en arbetstagarorganisation som är eller brukar vara bunden av kollektivavtal med arbetsgivaren. Annars skulle det i princip kunna vara tillräckligt med en organisation som i extremfallet endast har en medlem på arbetsplatsen, vilket inte är rimligt. Andra frågor som behöver besvaras är om det krävs yttranden från samtliga organisationer som företräder arbetstagare på arbetsplatsen, eller om det räcker att arbetsgivaren lämnar in ett yttrande från någon arbetstagarorganisation på arbetsplatsen. Det senare tycks dock motsägas i författningskommentaren där det anges att flera yttranden kan krävas, om det finns olika arbetstagargrupper på arbetsplatsen. En annan fråga är vad som händer om arbetsgivaren inte lämnar in något yttrande alls tillsammans med tillståndsansökan, respektive om flera och motstridiga yttranden lämnas in. I det senare fallet kan det behövas vägledning för tillståndsmyndighetens bedömning och beslut.

Kapitel 12 Upplysning om kameraövervakning

TCO konstaterar att upplysningskravet i förslaget till kamerabevakningslag är tydligare och mer detaljerat än i kameraövervakningslagen och tillstyrker förslaget i denna del.

TCO tillstyrker också att undantag från upplysningskravet inte ska gälla om ljudupptagning görs i samband med kamerabevakningen (förslaget 18 §), att det ska krävas synnerliga skäl för att tillsynsmyndigheten i enskilda fall ska kunna besluta om undantag från upplysningskravet (förslaget 19 §) och att det på arbetsplatser ska fordras yttrande från skyddsombud, skyddskommitté eller

organisation som företräder arbetstagarna vid ansökan om undantag från upplysningsskyldigheten (förslagets 20 §). Förslagets 20 § föranleder TCO att ställa samma frågor som under avsnittet Kapitel 5 ovan.

Kapitel 13 Ett förstärkt integritetsskydd vid kamerabevakning på arbetsplatser

Vid icke tillståndspliktig kameraövervakning på arbetsplatser föreslås en skyldighet för arbetsgivare att genomföra förhandling med berörd arbetstagarorganisation på det sätt som anges i 11-14 §§ *lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet (MBL)*.

TCO anser att det bör klargöras i vad mån bestämmelsen har någon materiell betydelse när förhandlingsskyldighet enligt MBL samtidigt föreligger, eller om den då enbart har en upplysningsfunktion.

Av förslagets 25 § framgår att avvikelser från förhandlingsskyldigheten får göras genom kollektivavtal. I betänkandet anges att det är rimligt att berörda förhandlande parter på samma sätt som gäller för förhandlingsskyldigheten enligt MBL kan reglera denna efter vad de finner vara lämpligt. TCO ställer sig frågande till innebörden av bestämmelsen, vad som avses och vad regleringen kan leda till. Betyder det till exempel att ett annat förhandlingsorgan än en kollektivavtalsbärande organisation kan teckna kollektivavtal? Bestämmelsen bör analyseras ytterligare, inte minst arbetsrättsligt. TCO noterar i detta sammanhang att 13 § MBL inte är dispositiv (jmf 4 § MBL).

TCO kan se en pedagogiskt poäng med att i den kommande propositionen utveckla frågor som till exempel vad som gäller om en arbetsgivare överlåter till annan (tredje man) att driva kamerabevakning för att på så sätt försöka undgå sin förhandlingsskyldighet enligt den nu föreslagna lagen.

Med dessa synpunkter tillstyrker TCO förslaget i denna del. TCO menar, mot bakgrund av vad utredningen anför på sidan 334 angående förhandlingsskyldighet enligt 11 § MBL vid införande av kameraövervakning, att det i princip alltid föreligger en primär förhandlingsskyldighet för kollektivavtalsbunden arbetsgivare i dessa fall.

För övrigt torde det inte finnas något rättsligt hinder eller sakligt skäl mot att införa en generell förhandlingsskyldighet enligt MBL för arbetsgivare som avser att kameraövervaka en arbetsplats, detta oavsett om en sådan övervakning är tillståndspliktigt eller inte.

Kapitel 15 Tillsyn, sanktioner och rättsmedel

Skadeståndsbestämmelser vid överträdelse av kamerabevakningslagen återfinns i förslagets 28 §. Denna reglering är komplex till sin natur och kommer sannolikt att innebära stora

svårigheter, både för den enskilde arbetstagaren och de lokala fackliga företrädarna, att förstå och tolka. TCO anser att det behövs förtydliganden som utgår från konkreta situationer för att klargöra vad som gäller i de enskilda fallen.

Vid överträdelse av dataskyddsförordningen äger varje registrerad som har lidit skada till följd av en överträdelse rätt till ersättning från den personuppgiftsansvarige, ett sådant skadestånd kan vara både ekonomiskt och ideellt. Varken i betänkandet eller i dataskyddsförordningen berörs frågan om nivån på detta skadestånd. TCO menar att det behöver finnas förarbetsuttalanden om detta. TCO anser att de ideella skadeståndsnivåerna bör ligga högre än vad som kommit att etableras när det gäller skadestånd enligt kameraövervaknings- och *personuppgiftslagen (1998:204)*. Skäl för en nivåhöjning är att det avser kränkningar av den personliga integriteten som är särskilt skyddsvärd och bör värnas samt att även ett preventivt syfte gör sig gällande.

TCO konstaterar att skadestandsreglerna i lagförslagets ska tillämpas vid överträdelse av bestämmelser i kamerabevakningslagen. Det gäller således även överträdelse av lagens förhandlingsskyldighet. Samma överträdelse torde också i vissa fall kunna innebära brott mot förhandlingsskyldigheten i MBL. I betänkandet sägs i det senare fallet att skadestånd enligt den lagen då kan komma i fråga.⁵ Kan dubbla skadestånd, eller i vart fall förhöjt skadestånd utdömas om arbetsgivaren gör sig skyldig till brott mot båda lagarna?

Slutligen tillstyrker TCO utredningens förslag om att en arbetstagarorganisation som företräder arbetstagarna på arbetsplatsen ska få rätt att överklaga tillsynsmyndighetens beslut om tillstånd till kamerabevakning och beslut om undantag från upplysning om kamerabevakning. Det bör dock preciseras vilka som har denna rätt, se TCO:s synpunkter och frågor när det gäller uttrycket ”en arbetstagarorganisation som företräder arbetstagarna på arbetsplatsen” under avsnittet Kapitel 5.

Eva Nordmark
Ordförande

Lise Donovan
Chefsjurist

⁵ SOU 2017: 55 s. 436